

NASJONAL
OPERAEN
NASJONAL
BALLETTEN

KYLIÁN: BLACK & WHITE

SESONGPREMIERE 2. NOVEMBER 2017

Kjære publikum

Vi feirer Jiří Kylián i år, hans 70 år og hans koreografiske verdensarv. Jiří Kylián har satt avtrykk i hver og én som har jobbet med ham, på en slik måte at han er blitt det nærmeste vi i balletten kan kalle en åndelig leder. Kyliáns frasering, musikalitet og idérikdom er bejublet over hele verden. Jeg vil hylle hans menneskeligjøring av dansen, og det blikket han har som gjør at vi i møtet med hans koreografier føler oss som del av noe større enn oss selv.

Kylián kan fortelle en hel historie gjennom én enkelt bevegelse. Selv kaller han *Black & White*-ballettene for små essay, der du som publikummer må fylle inn fargene. I disse seks fortellingene ser jeg lys og mørke, det vakre og det stygge, det rare og det fine, det skjøre livet der vi strekker oss etter idealene og der noe plutselig skjer som setter oss ut av balanse. Kanskje vil du oppleve noe helt annet enn meg, men jeg spår at ballettene vil utløse perlende latter, for i Kyliáns verden er veien fra alvor til humor kort – en humor som er både svart og hvit. Han behandler de store temaene fjærlett og med dybde

At Kylián selv ønsket at vi skulle framføre disse ballettene tar vi til oss. Ekstra gjevt er det at vi er invitert til Nederland og den storstilte feiringen, *Celebrating Kylián*. 25. og 26. november avslutter vi hele festivalen med å danse *Black & White*-programmet i Haag, på Kyliáns hjemmebane der han skapte de aller fleste av sine verk. Men først blir det seks fortellinger i svart og hvitt her hjemme, over 30 år etter at Nasjonalballetten først danset en Kylián-ballett.

Gjennom årene har vi strukket oss i møte med Kyliáns dans – som enkeltpersoner og som kompani. Slik har vi blitt stadig mer finstemte,

slik hans koreografi er. Mangfoldigheten og det fine registret setter spor hos hver enkelt danser som har fått lov til å kjenne og uttrykke materialet. Og nettopp denne balansen, mellom det individuelle uttrykket og gruppens samlede tolkning, er avgjørende for Kylián.

Kanskje fordi det ikke bare gjelder danserne, men mennesket som sådan. Uten hverandre, mister vi oss selv.

God forestilling!

Ingrid Lorentzen, ballettsjef

Philip Currell og Samantha Lynch, *Petite Mort*

KYLIÁN: BLACK & WHITE

NO MORE PLAY

KOREOGRAFI – SCENOGRAFI – KOSTYMER Jiří Kylián
MUSIKK Anton Webern: *Fünf Sätze für Streichquartett op. 5*
LYSDESIGN Jiří Kylián (konsept), Joop Caboot (realisering)
TILPASNING – IVARETAKELSE AV LYSDESIGN OG SCENOGRAFI Kees Tjebbes
ISCENESETTER Patrick Delcroix
INNSTUDERING Patrick Delcroix, Yoshifumi Inao
PRØVELEDERE Patrick Delcroix, Yoshifumi Inao
URPREMIERE 24. november 1988, AT&T Danstheater, Haag, Nederlands Dans Theater
NORGESPREMIERE 9. april 2011, Den Norske Opera & Ballett

PETITE MORT

KOREOGRAFI – SCENOGRAFI Jiří Kylián
MUSIKK Wolfgang Amadeus Mozart:
I Piano Concerto A major KV 488, Adagio
II Piano Concerto C major KV 467, Andante
KOSTYMER Joke Visser
LYSDESIGN Jiří Kylián (konsept), Joop Caboot (realisering)
TILPASNING OG IVARETAKELSE AV LYSDESIGN OG SCENOGRAFI Kees Tjebbes
ISCENESETTERE Roslyn Anderson, Elke Schepers
INNSTUDERING Christopher Kettner, Elke Schepers
PRØVELEDERE Roslyn Anderson, Christopher Kettner, Elke Schepers
URPREMIERE 23. august 1991, Kleines Festspielhaus, Salzburg, Østerrike, Nederlands Dans Theater
NORGESPREMIERE 14. april 2016, Den Norske Opera & Ballett

SARABANDE

KOREOGRAFI – SCENOGRAFI Jiří Kylián
MUSIKK J.S. Bach: *Partita nr 2 i d-moll, Sarabande*
Elektronisk arrangement Dick Heuff
KOSTYMER Joke Visser
LYSDESIGN Jiří Kylián (konsept), Joop Caboot (realisering)
TILPASNING – IVARETAKELSE AV LYSDESIGN OG SCENOGRAFI Kees Tjebbes
ISCENESETTER – INNSTUDERING Patrick Delcroix
PRØVELEDERE Patrick Delcroix, Christopher Kettner
URPREMIERE 13. september 1990, AT&T Danstheater, Haag, Nederlands Dans Theater
NORGESPREMIERE 9. april 2011, Den Norske Opera & Ballett

FALLING ANGELS

KOREOGRAFI – SCENOGRAFI Jiří Kylián
MUSIKK Steve Reich «*Drumming /part 1*» (1970/71)
PERKUSJONISTER Arthur Cune, Baue Kunstman, Michael de Roo, Peter de Vries
KOSTYMER Joke Visser
LYSDESIGN Jiří Kylián (konsept), Joop Caboot (realisering)
TILPASNING – IVARETAKELSE AV LYSDESIGN OG SCENOGRAFI Kees Tjebbes
ISCENESETTER – INNSTUDERING Roslyn Anderson
PRØVELEDERE Roslyn Anderson, Hedda S. Cooke
URPREMIERE 23. november 1989, AT&T Danstheater, Haag, Nederlands Dans Theater
NORGESPREMIERE 24. mai 2008, Den Norske Opera & Ballett

SWEET DREAMS

KOREOGRAFI – SCENOGRAFI Jiří Kylián
MUSIKK Anton Webern: *Sechs Stücke für Orchester op.6b*
KOSTYMER Joke Visser
LYSDESIGN Jiří Kylián (konsept), Joop Caboot (realisering)
TILPASNING – IVARETAKELSE AV LYSDESIGN OG SCENOGRAFI Kees Tjebbes
ISCENESETTER Elke Schepers
INNSTUDERING Hedda S. Cooke, Elke Schepers
PRØVELEDERE Hedda S. Cooke, Elke Schepers
URPREMIERE 24. mai 1990, AT&T Danstheater, Haag, Nederlands Dans Theater
NORGESPREMIERE 14. april 2016, Den Norske Opera & Ballett

SECHS TÄNZE

KOREOGRAFI – SCENOGRAFI – KOSTYMER Jiří Kylián
MUSIKK Wolfgang Amadeus Mozart : *Sechs Deutsche Tänze*
LYSDESIGN Jiří Kylián (konsept), Joop Caboot (realisering)
TILPASNING – IVARETAKELSE AV LYSDESIGN OG SCENOGRAFI Kees Tjebbes
ISCENESETTER – INNSTUDERING Roslyn Anderson
PRØVELEDERE Roslyn Anderson, Yoshifumi Inao
URPREMIERE 24. oktober 1986, Nederlands Dans Theater, Het Muziektheater, Amsterdam
NORGESPREMIERE 12. april 2008, Åpningsgallaen, Den Norske Opera & Ballett

SESONGPREMIERE 2. november 2017, Den Norske Opera & Ballett
BALLETSJEF Ingrid Lorentzen
PRODUSENT Mimi Cejka
ANSVARLIG UTGIVER Den Norske Opera & Ballett
ADMINISTRERENDE DIREKTØR Geir Bergkastet

I REDAKSJONEN

JANNICKE MOHR redaktør, INGRID LORENTZEN ballettsjef, MIMI CEJKA produsent, IENE JACOBSEN kommunikasjonsjef, OLE-MORTEN VESTBY kommunikasjonsrådgiver, ERIK BERG / JÖRG WIESENER foto, CAMILLA MARTINSEN grafisk design, 07 MEDIA AS trykk
Forsiden: Whitney Jensen / Baksiden: Douwe Dekkers / Alle scenebilder er fra 2016

ALT ANNET ENN SVART—HVITT

Jiří Kylián er koreografen som skapte en helt egen stil og satte Nederlands Dans Theater på kartet. Men han har også et helt spesielt forhold til Nasjonalballetten, og nå bærer dette forholdet atter frukter.

INTERVJU AV MARIA BØRJA FRA 2016

– Jeg må stole på kompaniet, sier Jiří Kylián om hvorfor akkurat Nasjonalballetten – som første kompani etter Nederlands Dans Theater – får danse de seks *Black & White*-ballettene på samme kveld.

– Disse ballettene er veldig kompliserte og ganske rare. De krever stor forståelse, og Nasjonalballetten har siden 1980-tallet, uten opphold, satset på meg.

Den tsjekkiske koreografen er hjemme i Praha, der han jevnlig besøker moren sin, da vi snakker sammen.

– Hun er 104 år gammel og sier at hun ikke har noen smerter. Selv har jeg mange smerter, du har det kanskje også, men hun med sine 104 år har ingen – er det ikke utrolig?

Jiří Kylián ble født i 1947 og vokste opp på den andre siden av elva for ballettskolen, der han begynte da han var ni. Siden fortsatte han ved musikkonservatoriet. Faren var bankmann, moren en begavet danser – «et vidunderbarn», som han kaller henne i portrettfilmen *Forgotten Memories* fra 2011; som tiåring førte Markétas opptredener til utsolgte teaterhus.

Selv ville den unge Jiří bli akrobat, men da moren tok ham med på en danseforestilling, forelsket han seg. Faren var imot at han skulle gjøre danser av seg, men slik ble det.

Han fikk et stipend til Royal Ballet School i London i 1967–68. «Det var det 21. århundrets store øyeblikk, og jeg – en liten

gutt fra et kommunistisk land – ble kastet rett ut i denne nye verdenen», sier han i filmen. Men også i Tsjekkoslovakia hendte det ting. En ny og mer human kommunisme var i ferd med å ta over. Han så frem til å komme hjem og dele sine erfaringer i det nye politiske klimaet. Sjokket var derfor stort da russiske tanks rullet inn i byen én uke etter hjemkomsten. Dette fallet – den plutselige overgangen fra eufori til depresjon – var nesten ikke til å leve med for de unge tsjekkerne.

Det var dansen som brakte ham ut av jernteppet. I London hadde han signert en kontrakt med koreografen John Cranko, sjef for Stuttgart-balletten og en avgjørende faktor for Kyliáns videre utvikling.

Da han satte seg på toget 28. august 1968, trodde han at han aldri skulle krysse grensa igjen. Så drastisk ble det ikke. Men det var i Vest-Europa Kylián skapte seg et navn – først i Stuttgart, siden i Nederlands Dans Theater, der han i 1975 ble kunstnerisk leder.

Og han flyttet aldri tilbake.

– Jeg bor fremdeles i Nederland og kommer sannsynlig til å dø i Nederland, sier han med en liten telefonisk latter.

De seks ballettene i *Black & White* er skapt for Nederlands Dans Theater fra 1986 til 1991. De er som små essay – de ser enkle ut, men er det ikke:

– De er som svarthvite barnetegninger, der tilskuerne må fylle inn fargene. Verket oppstår i møtet mellom utøver og tilskuer, sier Kylián.

Barokken er en annen fellesnevner – fra de hvite kostymene og parykkene i *Sechs Tänze* via kårdene i *Petite Mort* til de store svarte kjolene som møter oss i både *Petite Mort*, *No More Play* og *Sarabande*. Kylián mener vi alle er barn av barokken og

hopper glatt over den romantiske perioden «med dens overdrevne følelser og store dramaer. Jeg synes man må overlate mer til fantasien», som han sier.

Musikken strekker seg fra Mozart via Anton Webern til samtidskomponistene Steve Reich og hans faste samarbeidspartner Dirk Haubrich.

Alle koreografer sier nok at musikk er viktig for dem, men det finnes ulike grader av «viktig». Jeg vil ha musikk jeg tror på, som etter 200 gjennomlyttinger fremdeles virker frisk og gir meg nye oppdagelser, sier han.

«Abstrakt? Så lenge du setter et menneske på scenen, som elsker og hater, som er lagd av skinn og bein og har blod og en hjerne og et hjerte – hva er abstrakt ved det?»

Det er Kylián's motsvar til merkelappen «abstrakt dans». Selv om det heller ikke i Kylián's svarthvite balletter finnes noen handling, har de like fullt en form for tematikk. Her utforskes grensene mellom mørke og lys, forstand og galskap, kvinne og mann, vakkert og stygt – motsetninger som ifølge koreografen aldri er totale:

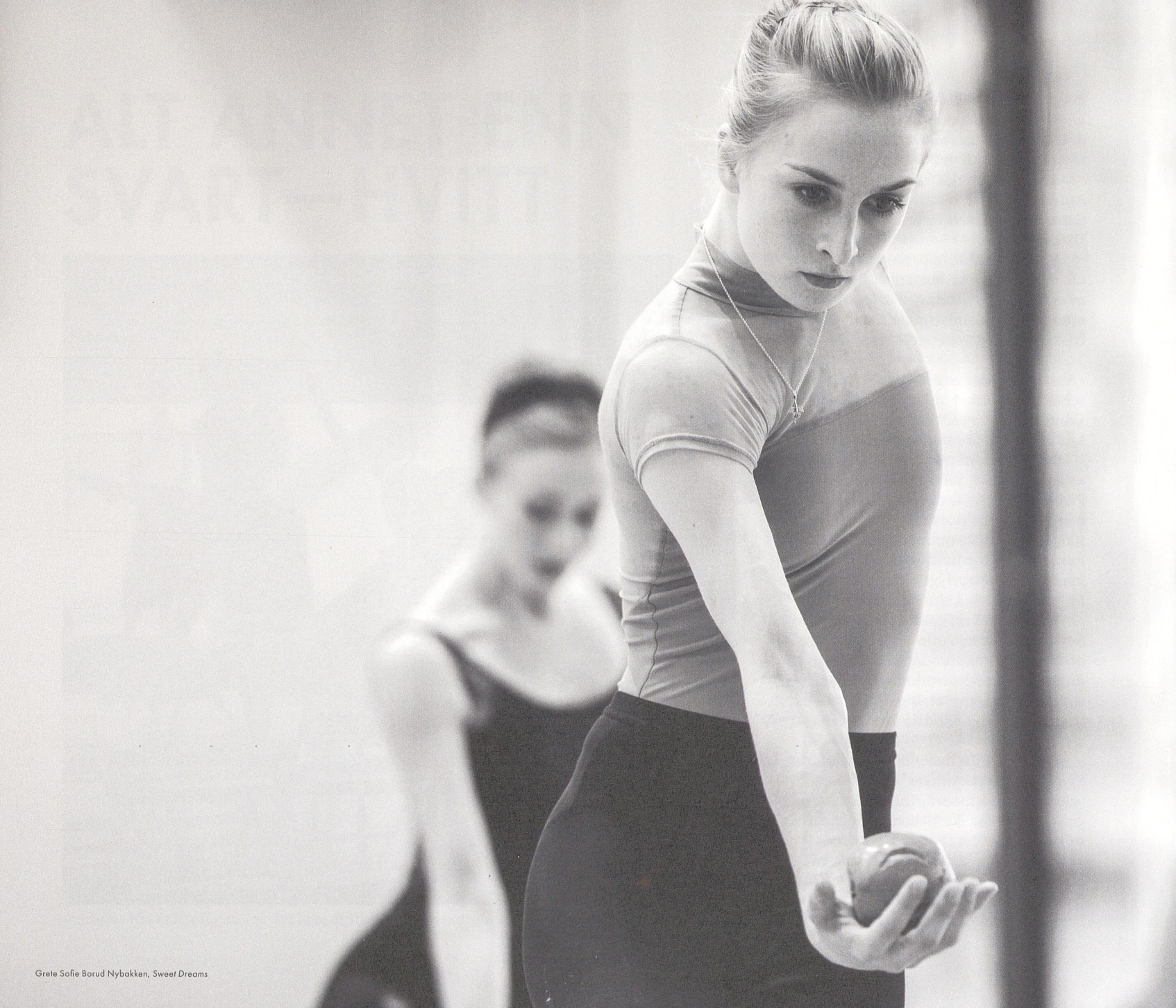
– Det finnes litt galskap i oss alle: Små hendelser kan utløse et skred som på et øyeblikk forandrer deg totalt. I alle menn finnes det litt kvinne og omvendt. Det er som i yin-yang-tegnet. Ingenting er helt rent og perfekt, det er alltid en forstyrrelse, sier han.

Slik finnes det heller ikke rene tolkninger: Symbolikken kan variere for hver enkelt i salen, med ulik livserfaring, relasjoner og grad av åpenhet. Dertil kommer dansernes tolkning:

– Det er opp til danserne å skape mening av ballettene. Hvordan? De må lete i sin egen frykt og finne noe som interesserer dem eller bekymrer dem.

Jiří Kylián

ER DET OGSÅ MENTALT KREVENDE
Å DANSE DISSE VERKENE?

– Det kommer an på hvor mye danserne vil grave i sitt indre – og hvor mye de vil vise frem av det de finner der, sier Kylián, som mener det er vanskelig å være danser: Som om de ikke har nok med teknikken, det evige speilbildet og presisjonen, skal de også vise oss sitt indre.

Selv sluttet han å danse da han forsto at han aldri kom til å bli så god som Rudolf Nurejev. Da var han 28.

– Jeg innså at jeg i større grad kunne få drømmene mine til å gå i oppfyllelse ved å skape dans for andres kropp. De er mye bedre enn meg, ler 69-åringen.

I 1978, under Charleston-festivalen i USA, kom det internasjonale gjennombruddet med balletten *Sinfonietta*. Etter det ble Nederlands Dans Theater invitert verden rundt – og tok gradvis den unike posisjonen de har i dag. Kylián ga seg som kunstnerisk leder i 1999, men var huskoreograf frem til 2009.

Til sammen har han skapt over 100 verk. I dem står duettene i en særstilling.

DU HAR SAGT AT DU ER SÅ OPPTATT
AV DUETTER FORDI DET HANDLER
OM Å DELE?

– Jeg mener at hva du enn vet, er det verdiløst med mindre du deler det med noen. Å dele livet med noen er et varig eksperiment, særlig fordi vi ikke er skapt for å dele det med ett og samme menneske – det er bare noe kulturen forteller oss. Men i dans har jeg villet vise øyeblikkmøter – hvordan vi kan dele øyeblikk med noen og ha en vakker, ja, *spirituell* opplevelse. Det skjer ikke ofte, men når det skjer er det magisk – som en tredje dimensjon. Denne tredje dimensjonen søker jeg som koreograf.

DUETTENE DINE ER FOR DET MESTE
MELLOM MANN OG KVINNE. FINNES
DET NOE ESSENSIELT «KVINNELIG» OG
«MANNLIG» FOR DEG?

– Det er et stort spørsmål. Jeg liker ganske enkelt møtet mellom de to, de fysiske mulighetene, motvekten i bevegelsene.

Black & White-ballettene består også av soloer og gruppearbeid. *Sarabande*, skapt i 1990, danses av seks menn og synes å være en lek med mannsstereotypen:

– Den handler om mannlig sjåvinisme og dominans, noe jeg ikke kan utstå, sier koreografen som året før hadde skapt *Falling Angels* for åtte kvinner til Steve Reichs suggererende trommemusikk *Drumming*.

Om dette sier han:

– Jeg er fascinert av kvinners presisjon og disiplin – menn er rotete i forhold. Men balletten er uhyre krevende. Danserne holdt på å bli sprø av terpingen – det var like før de kastet meg ut av studioet, ler han.

De seks ballettene inneholder også mye humor, og *Sechs Tänze* har scener på grensen til slapstick. Men da de åtte opprinnelige danserne i 1986 viste balletten for sitt eget kompani, var det ingen som lo:

– På premieren, derimot, lo folk som gale. Det viser hvor vanskelig det er å jobbe med humor.

DU HAR SAGT AT FOLK FRA DET TIDLIGERE
TSJEKKOSLOVAKIA DELER EN FORM FOR
SVART HUMOR?

– Ja, tsjekkere er veldig morsomme. Jeg er en dårlig representant for min rase!

Dans handler til syvende og sist om balansen mellom gruppe og individ, mener Jiří Kylián: Hvordan være disiplinert og samtidig vise din egenart? Hvordan finne friheten i den gjensidige avhengigheten?

Da han overtok Nederlands Dans Theater, hadde kompaniet små ressurser og bare 24 dansere.

– Jeg fortalte dem spøken om mannen som skulle selge en hage og i annonsen skrev at den var kjempestor, enda den bare var 5 x 5 meter stor. Da kjøperen kom og innvendte at hagen var liten, svarte mannen: «Men hagen er veldig høy!» Slik må også danserne tenke. Fly så høyt dere kan, vær arkeologer og grav dere nedover. Respekter reglene, bruk disiplinen og individualiteten din – og gå så høyt og dypt som fantasien tillater deg.

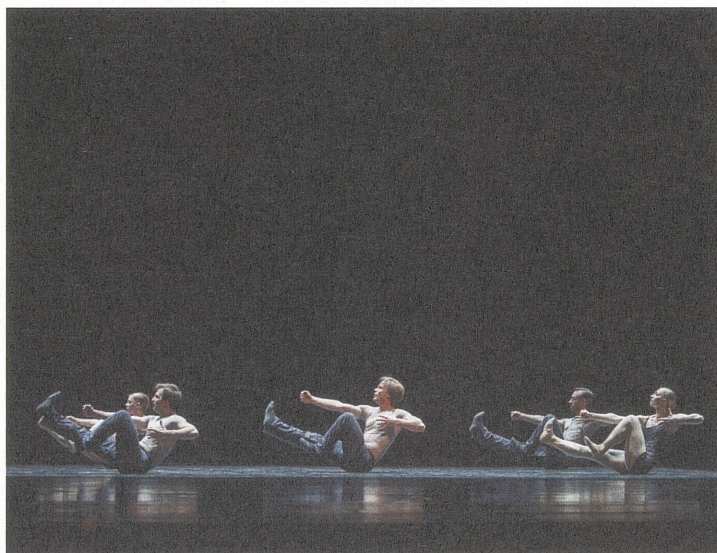
Emma Lloyd og Kristian Støvind, *No More Play*

Emma Lloyd, Kristian Støvind og Kaloyan Boyadjiev, *No More Play*

Emma Lloyd og Kristian Støvind, *No More Play*

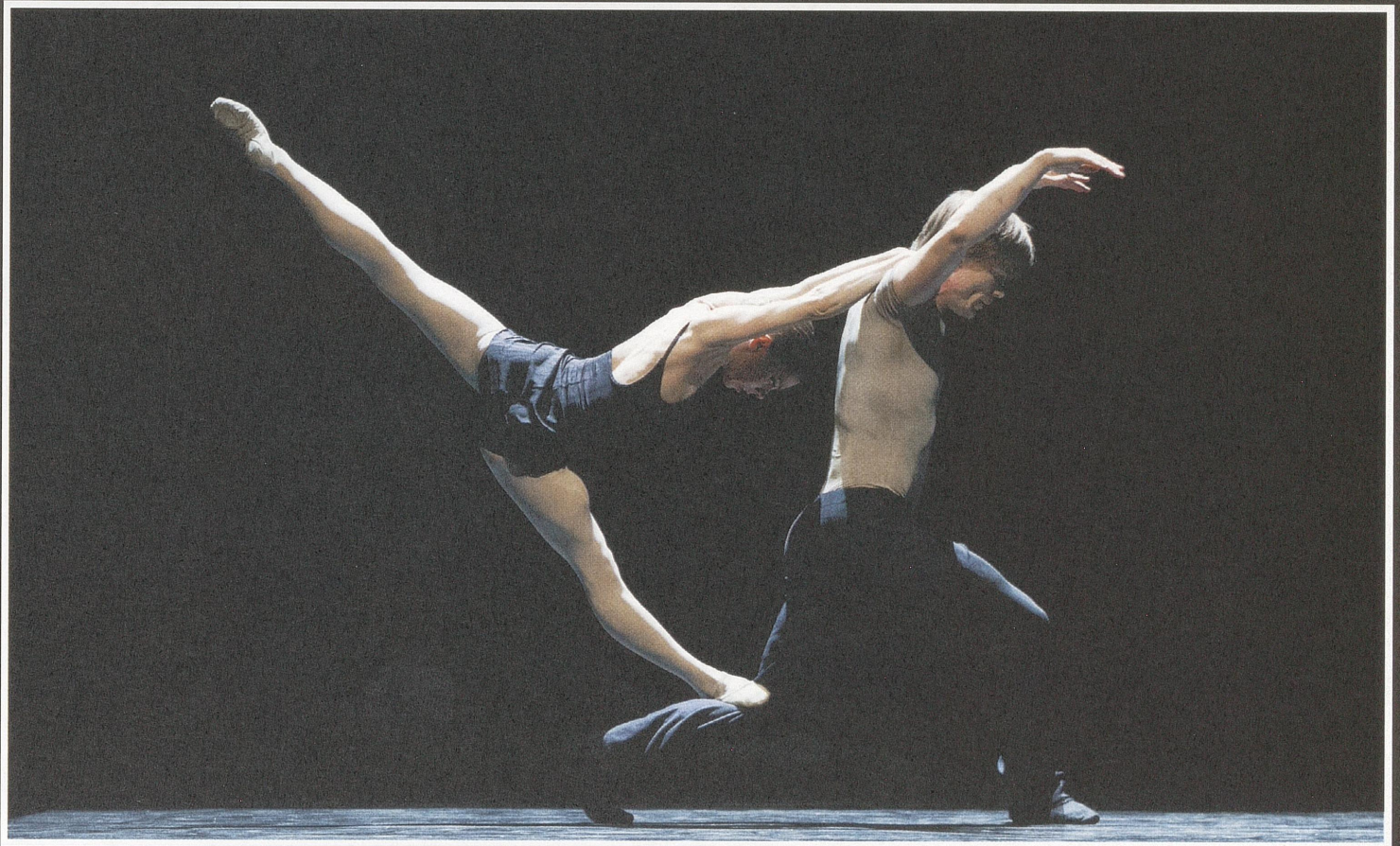

Emma Lloyd, Kaloyan Boyadjiev, Kristian Støvind, Marco Pagetti og Lindsay Heggdal, *No More Play*

NO MORE PLAY

«FAKTISK ER DETTE EN AV MINE FAVORITTKOMPOSISJONER»

Jiří Kylián

Emma Lloyd og Kristian Støvind, *No More Play*

Leyna Magbutay og Douwe Dekkers, *Petite Mort*

Miharu Maki og Martin Dauchez, *Petite Mort*

Petite Mort

Whitney Jensen og Silas Henriksen, *Petite Mort*

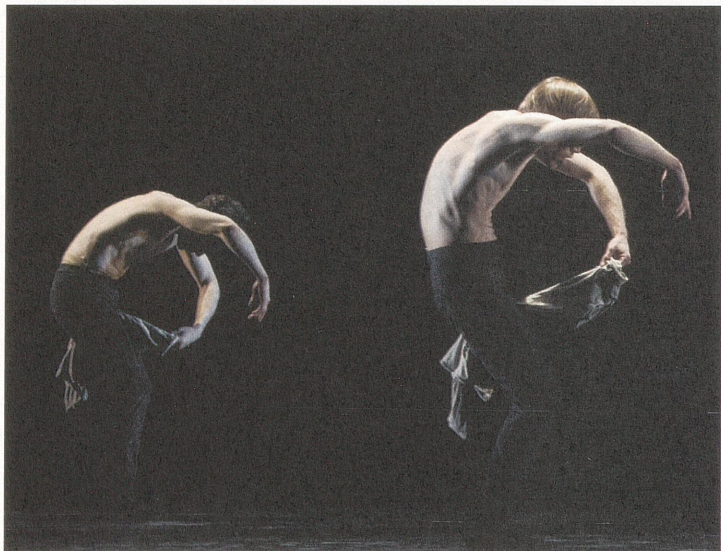
PETITE MORT

«OG KANSKJE ER DET SLIK AT VI I ØYEBLIKK AV NYTELSE MINNES PÅ
AT VÅRE LIV ER RELATIVT KORTE, OG DØDEN ALDRI LANGT UNNA»

Jiří Kylián

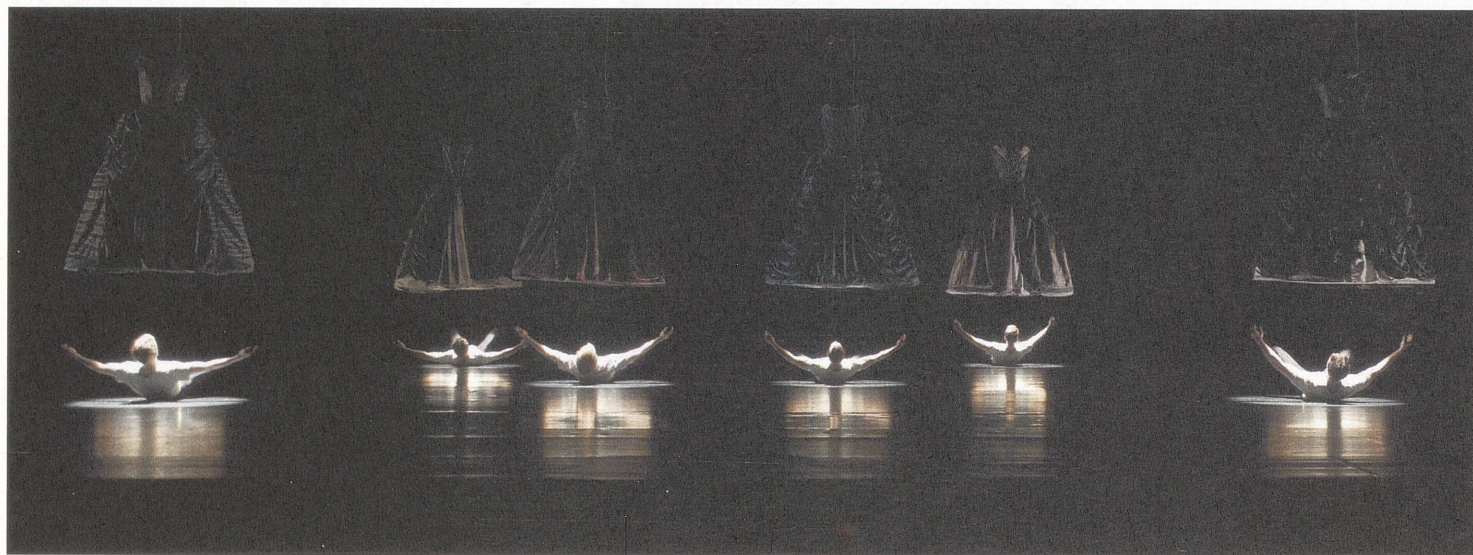
Leyna Magbutay og Douwe Dekkers, *Petite Mort*

Lucas Lima og Silas Henriksen, Sarabande

Martin Dauchez, Marco Pagetti og Yoel Carreño, Sarabande

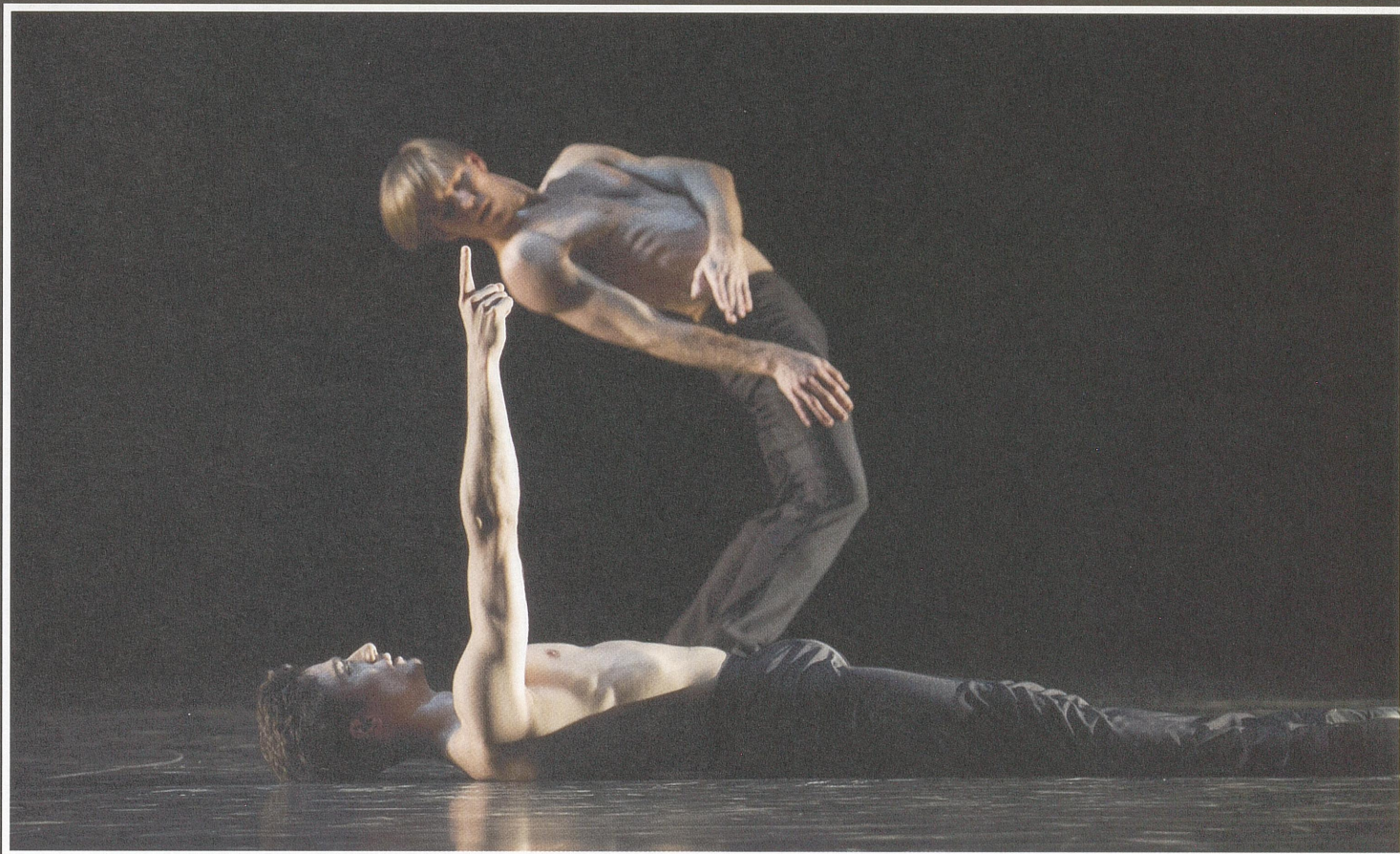

Sarabande

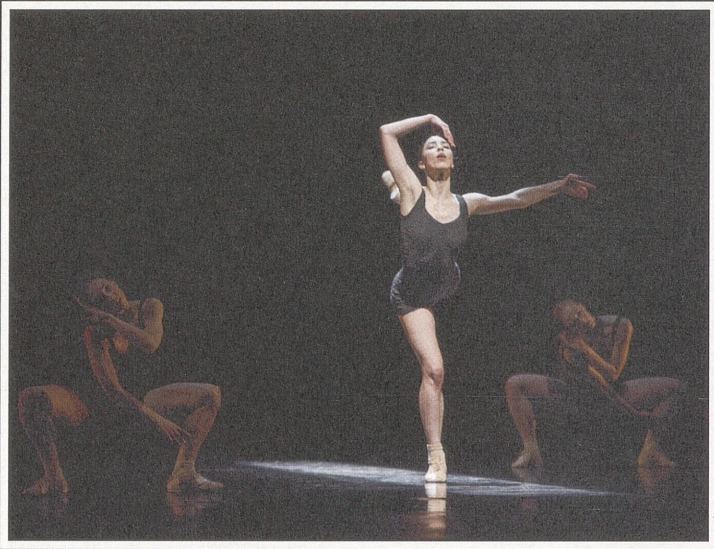
SARABANDE

«VI LEVER MED USIKKERHET OG AGGRESJON»

Jiří Kylián

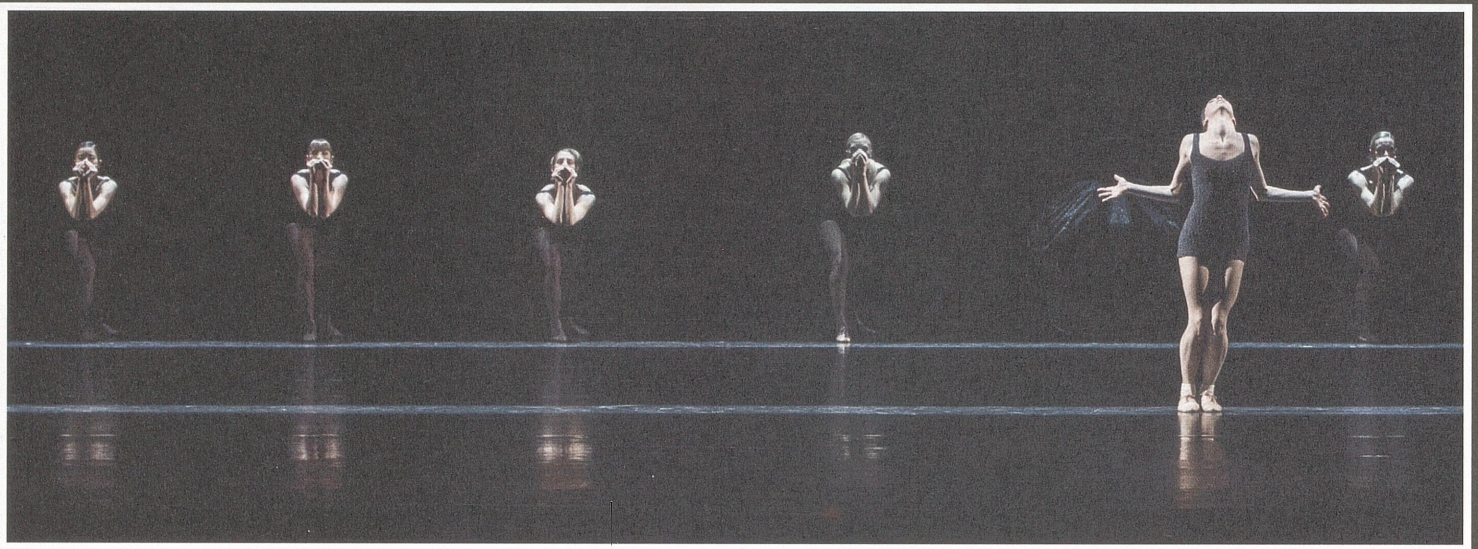
Lucas Lima og Silas Henriksen, Sarabande

Samantha Lynch, *Falling Angels*

Leyna Magbutay, Julie Gardette, Whitney Jensen, Lindsay Heggdal, Thea Gudim Breder, Georgie Rose og Stine Østvald, *Falling Angels*

Falling Angels

FALLING ANGELS

«JEG ER FASCINERT AV KVINNERS PRESISJON OG DISIPLIN»

Jiří Kylián

Samantha Lynch og Miharu Maki, *Falling Angels*

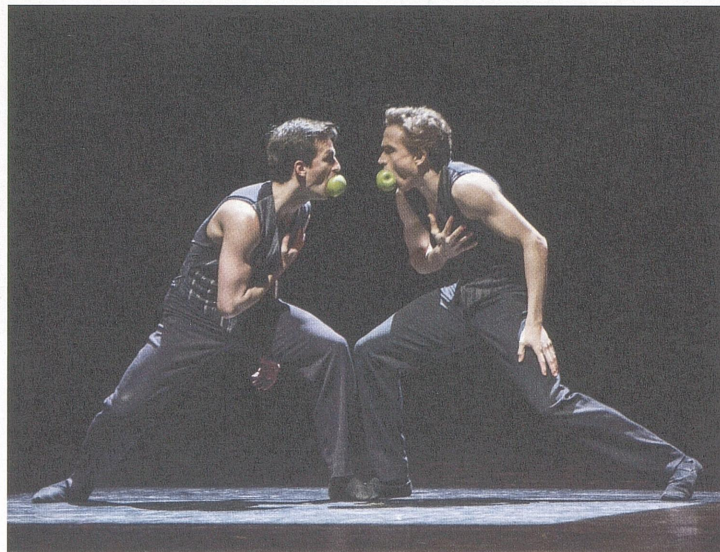
Eugenie Skilhand og Douwe Dekkers, *Sweet Dreams*

Georgie Rose, Silas Henriksen og Sebastian Goffin, *Sweet Dreams*

Maiko Nishino, Douwe Dekkers og Kaloyan Boyadjiev, *Sweet Dreams*

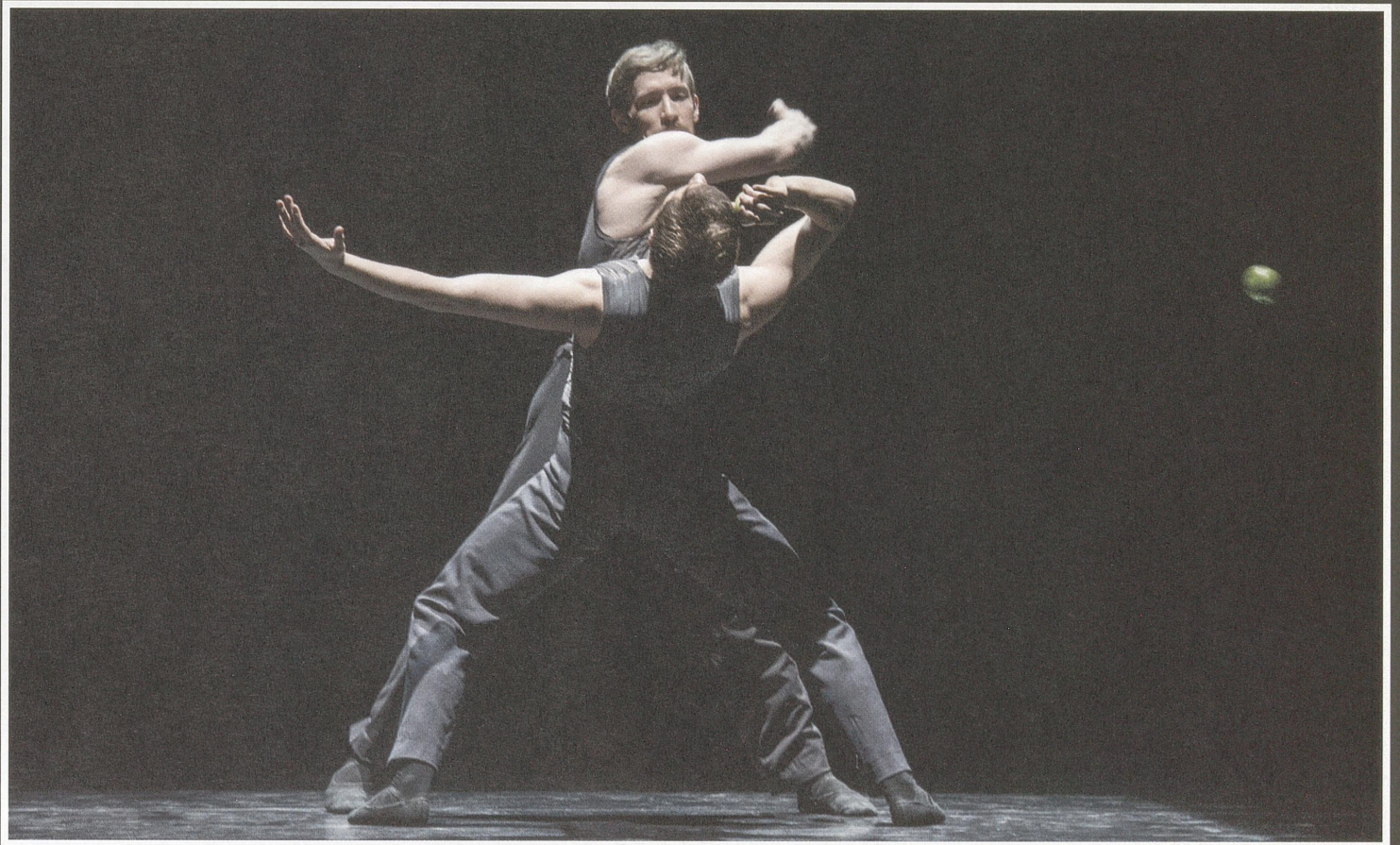

Kaloyan Boyadjiev og Douwe Dekkers, *Sweet Dreams*

SWEET DREAMS

«EPLET ER ET VANLIG SYMBOL FOR FRISTELSE OG SKYLD, SOM
DEGRADERER KJÆRLIGHETSAKTEN TIL EN SYNDIG HANDLING. DET ER
OPP TIL HVER ENKELT Å IDENTIFISERE SEG ELLER TA AVSTAND FRA DETTE»

Jiří Kylián

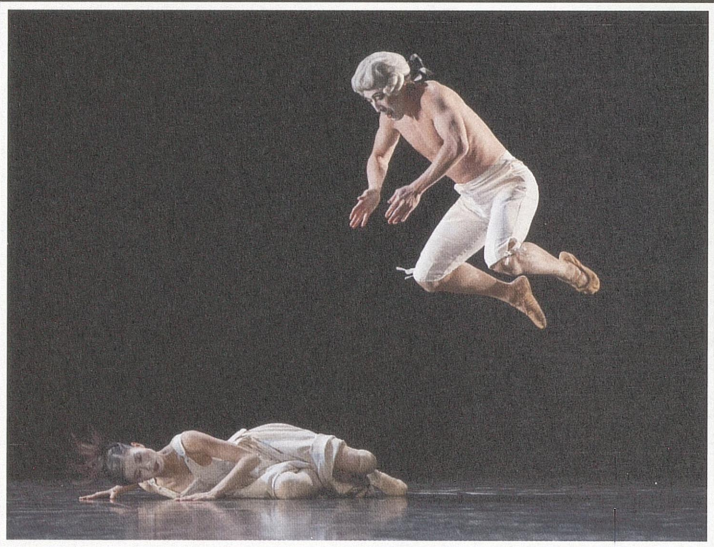
Sebastian Goffin og Kalayan Boyadjiev, *Sweet Dreams*

Christiane Sá, Sechs Tánze

Emma Lloyd og Kári Freyr Björnsson, Sechs Tánze

Miharu Maki og Yoshifumi Inao, Sechs Tánze

Aarne Kristian Ruutu og Alexandra Sanata, Sechs Tánze

SECHS TÄNZE

«DET ER I MOZARTS ÅND, OG DET FAKTUM AT HAN MENTE AT VÅRE LIV IKKE ER
MER ENN EN GENERALPRØVE FOR NOE DYPERE OG MYE MER MENINGSFYLT,
SOM HAR INSPIRERT MEG TIL Å LAGE DETTE VERKET»

Jiří Kylián

Sechs Tänze

Dear audience

This year we are celebrating Jiří Kylián, his 70 years and his choreographic world heritage. Jiří Kylián has left a lasting impression on each and every individual who has worked with him, in such a way that he has become the closest to what we in the ballet may call a spiritual leader. Kylián's phrasing, musicality and wealth of ideas are lauded all over the world. I want to praise his humanization of dance, and his perception enabling us to feel part of something greater than ourselves when encountering his choreographies.

Kylián can tell a whole story through a single movement. He himself calls the *Black & White* ballets little essays, where you as the audience are left to fill in the color. In these six stories I see light and darkness, beauty and ugliness, the strange and the wonderful, the frail life where we reach for ideals and something suddenly happens upsetting our balance. Perhaps you will experience something completely different from me, but I predict that the ballets will evoke trilling laughter, because in the world of Kylián gravity and humor are never far apart – a humor that is both black and white. He tackles the big subjects with feathery lightness and profundity.

That Kylián himself wished for us to perform these ballets is something we acknowledge. It is a particular honor that we are invited to the Netherlands and the grand celebration, *Celebrating Kylián*. November 25th and 26th we will end the entire festival by dancing the *Black & White* program in the Hague, on Kylián's home turf where he created the vast majority of his works. But first there will be six stories in black and white here at home, more than 30 years after the Norwegian National Ballet first danced a Kylián ballet.

Over the years we have pushed our boundaries through the encounters with Kylián's dance – as individuals and as a company. In this way we have become ever more finely tuned, like his choreography. The diversity and the fine register affect each dancer who has gotten to know and express the material. And precisely this balance, between the individual expression and the collective interpretation of the group, is decisive to Kylián.

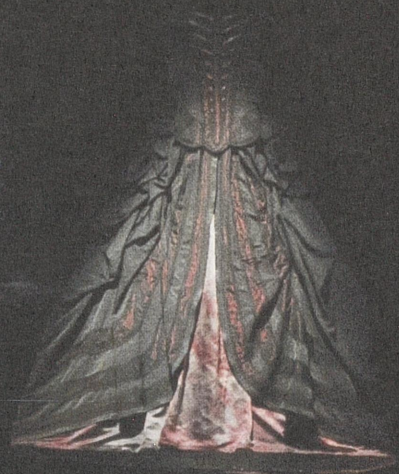
Perhaps this is because it is true not only for the dancers, but for humanity as such. Without each other, we lose ourselves.

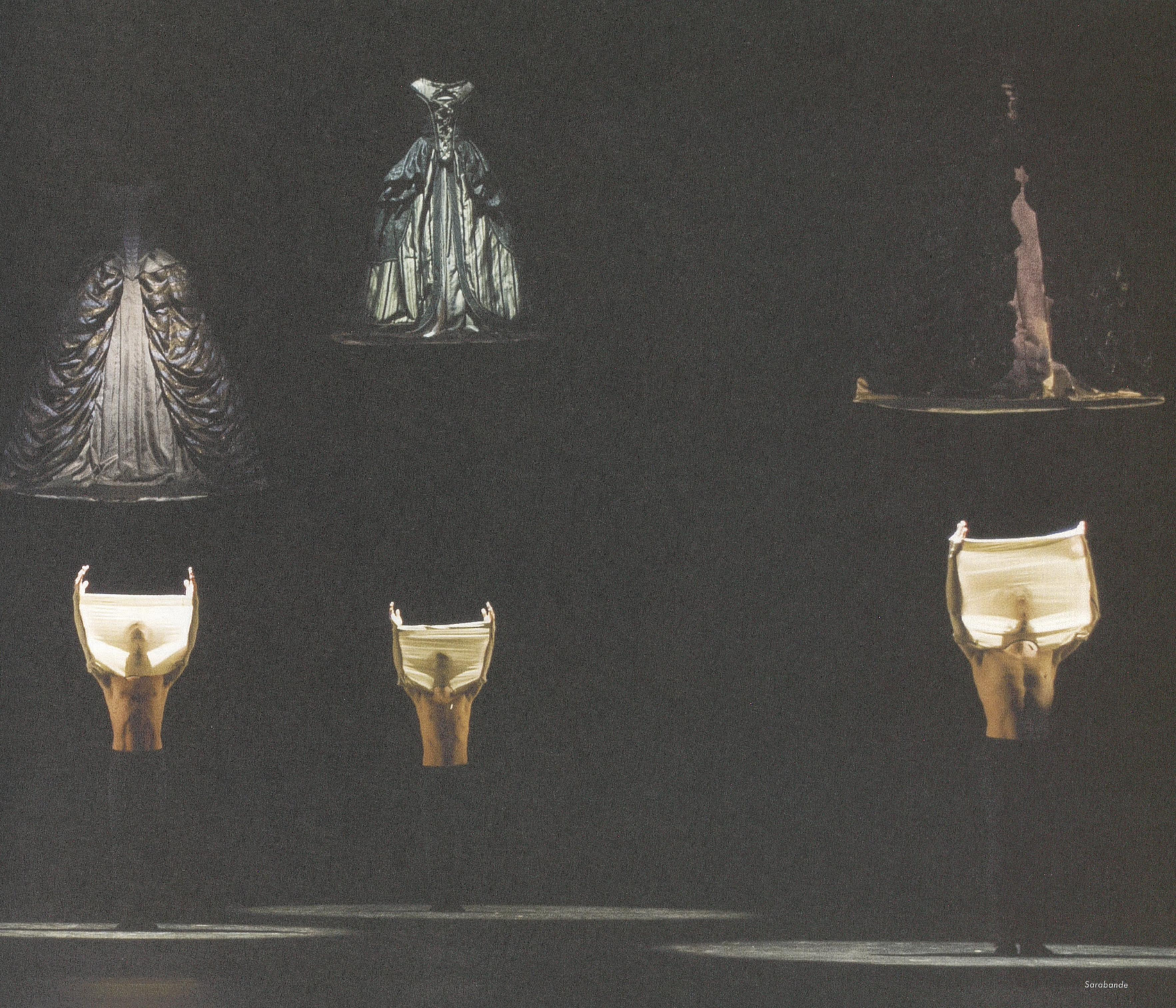
Enjoy the performance!

Ingrid Lorentzen, *Ballet Director*

CELEBRATING KYLIÁN

I mars 2017 fylte Jiří Kylián 70 år. Gjennom året feires han i Nederland med festivalen *Celebrating Kylián!*

Nasjonalballetten er et av de få kompaniene som er utvalgt til å være med på den storstilte feiringen – og det i Kyliáns hjemby.

25. og 26. november fremfører Nasjonalballetten *Kylián: Black & White* i Zuiderstrandtheater i Haag.

Helt siden Kylián kom til Oslo for å øve inn balletten *Symfoni i D* i 1986, har det vært et sterkt bånd mellom mesterkoreografen og Nasjonalballetten. Hele 23 av hans verk har siden hatt premiere i Norge. Det er en ære for Nasjonalballetten å fremføre alle de seks *Black & White*-ballettene på samme kveld i Kyliáns eget Nederland. Det er også første gang Nasjonalballetten opptrer i landet.

Jiří Kylián har gitt Nasjonalballetten og vårt norske publikum så mye. Nå reiser vi til Haag for å gi tilbake!

Celebrating Kylián! er et samarbeid mellom Kylián Productions and Foundation, Zuiderstrandtheater, Korzo Theater, Holland Dance Festival og Nederlands Dans Theater.

Whitney Jensen, Leyna Magbutay, Caroline Roca, Stine Østvold, Klara Mártensson og Camilla Spidsøe, *Falling Angels*

TITTEL	ÅR	KOMPONIST
Symfoni i D	1986	Joseph Haydn
Stoolgame	1988	Arne Nordheim
Forgotten Land	1999	Benjamin Britten
Stamping Ground	1999	Carlos Chavez
Heart's Labyrinth	1999	Arnold Schonberg, Anton Webern, Antonin Dvořak
Whereabouts Unknown	2002	Arvo Part, Webern, Reich
Bella Figura	2004	Lukas Foss, Giovanni Battista Pergolesi, Antonio Vivaldi, Guisepppe Torelli
Wings of Wax	2008	John Cage, Philip Glass, Johann Sebastian Bach
27'52''	2008	Dirk Haubrich
Falling Angels	2008	Steve Reich
Creation	2008	Kevin Volans
Finale fra Arcimboldo	2008	Pjotr Tsjajkovskij, Franz Schubert
Sechs Tänze	2008	Wolfgang Amadeus Mozart
No More Play	2011	Anton Webern
Sarabande	2011	J.S. Bach
Tar and Feathers	2011	Wolfgang Amadeus Mozart
Symphony of Psalms	2011	Igor Stravinsky
Stepping Stones	2013	John Cage, Anton Webern
Gods and Dogs	2013	Jiří Kylián (konsept), Dirk Haubrich, Ludwig van Beethoven
Soldiers' Mass	2013	Bohuslav Martinů
Last Touch First	2014	Dirk Haubrich, Jiří Kylian (konsept)
Petite Mort	2016	Wolfgang Amadeus Mozart
Sweet Dreams	2016	Anton Webern

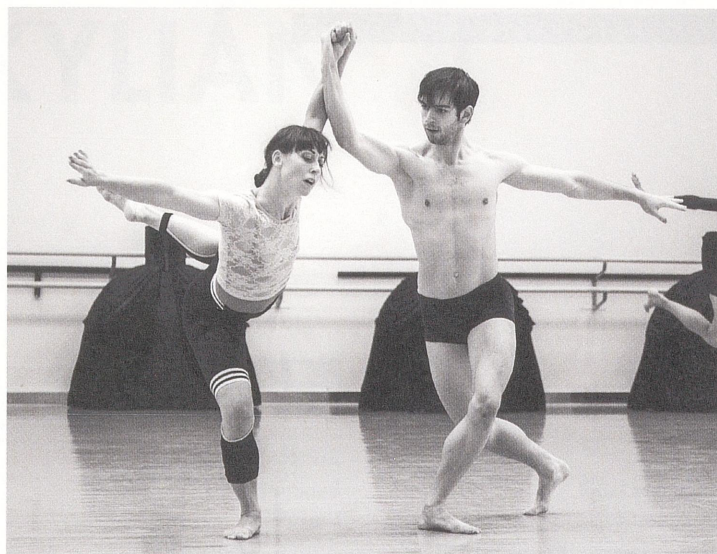
Maiko Nishino, *Petite Mort*

Miharu Maki og Stine Østvold, *Petite Mort*

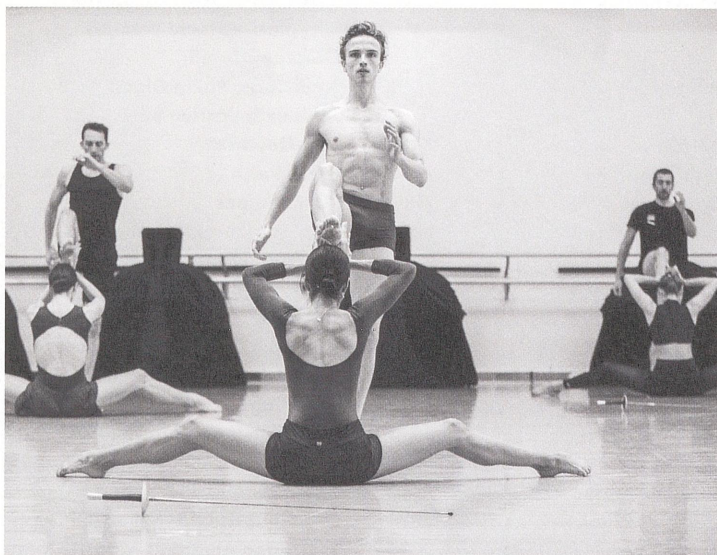
Victoria Francisca Amundsen og Luca Curreli, *No More Play*

Camilla Spidsøe og Shane Urton, *Petite Mort*

Bart Engelen, Klara Mårtensson og Helge Freiberg, *Sechs Tänze*

Philp Currell, Douwe Dekkers og François Rousseau, *Petite Mort*

BIOGRAFIER

JIŘÍ KYLIÁN KOREOGRAF

Kylián er en tsjekkisk danser, koreograf og kunstnerisk leder. Han ble utdannet ved konservatoriet i Praha og Royal Ballet School i London. I 1968 begynte han som danser ved Stuttgart Ballett, der han arbeidet til han flyttet til Haag og Nederlands Dans Theater. Allerede under studiene hadde han koreografert, men han debuterte offisielt som koreograf i 1970, med *Paradox* for Stuttgart Ballett. Til nå har han skapt drøyt 100 ballerter for scenen samt koreografi for film og TV. Kylián var kunstnerisk leder for Nederlands Dans Theater fra 1975 til 1999. Han ble i kompaniet som koreograf til 2009, da han sa opp for å arbeide som frilanser. Kylián har fått en lang rekke priser, blant annet den franske æreslegionen, den nederlandske oransjeordenen, en æresmedalje fra den tsjekkiske presidenten, den britiske teaterprisen Olivier, flere Nijinsky-priser, Gulløven for livslangt arbeid fra Venezia-biennalen og et æresdoktorat ved Juillard i New York. Hans egen stiftelse, Kylián Foundation, ble grunnlagt i 1988 (da under navnet Kylián Choreographic Archive) og arbeider både for å beskytte Kyliáns egne verk og støtte opp under andres koreografiske arbeid. Underorganisasjonen Kylián Productions BV, produksjonskanalen for Kyliáns egne arbeider, ble opprettet i 2008. Nasjonalballetten har tidligere danset Kylián-koreografiene *Stool Game*, *Symphony in D*, *Forgotten Land*, *Stamping Ground*, *Heart's Labyrinth*, *Whereabouts Unknown*, *Bella Figura*, *Falling Angels*, *Wings of Wax*,

27'52", *Creations*, *Polonaise from Arcimboldo*, *Sechs Tänze*, *Symphony of Psalms*, *Tar and Feathers*, *No More Play*, *Sarabande*, *Gods and Dogs*, *Soldier's Mass*, *Stepping Stones* og *Last Touch First*. Med *Petite Mort* og *Sweet Dreams* er tallet oppe i 23.

JOKE VISSER KOSTYMEDESIGN

Etter ti år med frilans-engasjement ved Nederlands Nasjonalballett, Nederlands Dans Theater (NDT) og Nederlands Opera, ble kostymedesigneren Joke Visser ansatt ved NDT i 1987. I 1989 ble hun utnevnt til sjef for kostymeavdelingen. Fra da av har hun designet kostymene til Jiří Kyliáns ballerter: *Bella Figura*, *Wings of Wax*, *A Way A Lone*, *One of a Kind*, *Indigo Rose*, *Half Past*, *Doux Mensonges*, *Arcimboldo*, *Click-Paus-Silence*, *Birthday*, *27'52"*, *Claude Pascal*, *When Time takes Time*, *Far too close*, *Last Touch First*, *Sleepless*, *Toss of a Dice*, *Chapeau*, *Tar and Feathers*, *Vanishing Twin*, *God and Dogs* og *Creation*. I tillegg til å samarbeide med andre koreografer, assisterer Joke Visser ved oppsetninger av Jiří Kyliáns verk rundt om i verden.

JOOP CABOORT LYSDESIGN

Joop Caboort ble ansatt ved Nederlands Dans Theater (NDT) i 1965. Fra 1970 til 1995 var han NDTs tekniske direktør. Han har også fungert som virksomhetens interne lysdesigner fra 1970, og har siden da designet i overkant av 600 oppsetninger inkludert ballerter av Hans van Manen, Jiri Kylián, Nacho Duato, Jennifer Muller,

Louis Falco, Glen Tetley, Maurice Béjart, Nils Christie og flere. Caboort har også arbeidet i nært samarbeid med kulissedesignerne Jean-Paul Vroom, Keso Dekker, William Katz, Walter Nobbe, Nadine Bayliss, John F. Macfarlane, Michael Simon pluss mange andre. Han har arbeidet ved over 100 teater- og operahus over hele verden, bl.a. Royal Opera House Covent Garden i London, l'Opéra de Paris, Wiener Staatsoper, Bayerisches Staatsballett i München og Metropolitan Opera House i New York. I 1995 startet Joop Caboort sitt eget byrå innen lysdesign og teaterrådgiving, og har siden da arbeidet på frilansbasis. I tillegg foreleser han ved Graphic Lyceum i Rotterdam i emnet teaterteknikk.

KEES TJBEBES LYSDESIGN

Etter studier ved Kunstakademiet i Brussel, har Kees Tjebbes arbeidet med nederlandske danse- og teatergrupper som Toneelgroep Theater, Introdans, Scapino Ballet Rotterdam og Nederlands Dans Theater. Her har han blant annet laget lysdesign til koreografier av Ed Wubbe, Nils Christie og Itzik Galili. I 2000 ba Jiří Kylián ham om å skape lysdesignen til *Click-Pause-Silence*, og siden har han samarbeidet med Kylián på alle nesten alle hans produksjoner, bl.a. *Claude Pascal*, *When Time Takes Time* og *Last Touch First*. I løpet av de siste årene har Kees ledet, tilrettelagt eller gjenskapt lysdesignene for mange Kylián-produksjoner som er iscenesatt eller gjenoppsatt verden over.

ROSLYN ANDERSON
INNSTUDERING, ISCENESETTER,
PRØVELEDER

Roslyn Anderson er født i Australia. Hun studerte først ved Phyllis Danaher, deretter ved Australian Ballet School, hvorfra hun avanserte til Australian Ballet under kunstnerisk ledelse av Dame Peggy van Praag. Etter 6 år sluttet hun seg til Nederlands Dans Theater – den gang ledet av Jaap van Flier – som et resultat av deres Australia-turne i 1972. Hun danset til 1986 og har samarbeidet med koreografene Robbins, Tetley, Butler, van Manen, Falco, Muller, Bruce, Duato og selvfølgelig Kylián – som har skapt mange oppsetninger for henne. Siden hun avsluttet sin dansekarriere i 1986, har hun vært Rehearsal Director for NDT 1 til slutten av 2008. Helt fra 1979 har hun assistert Kylián, og andre, i flere oppsetninger, og har iscenesatt tallrike balletter for Kylián over hele verden.

PATRICK DELCROIX
INNSTUDERING, ISCENESETTER
PRØVELEDER

Patrick Delcroix er utdannet ved International de Danse Rosella Hightower i Cannes og the École de Danse Colette Soriano in Orthez, i Frankrike. I 1982 begynte han i Iwanson Dance Company i Munchen og siden i Scapino Ballet i Rotterdam, deretter Nederlands Dans Theater 1, der han danset fra 1986 til 2003. I løpet av disse 17 årene jobbet han med koreografer som William Forsythe, Mats Ek, Ohad Naharin, Edouard Lock, Nacho Duato, Hans van Manen og Jiří Kylián, som han skapte flere verk sammen med. Hans koreografkarriere begynte i 1988,

og han skapte en rekke verk for Nederlands Dans Theaters tre kompanier. Delcroix har gjennom årene skapt og gjenoppsatt mer enn 40 balletter for 25 kompanier. Patrick Delcroix innstuderer og iscenesetter en rekke av Kyliáns balletter verden over, og jobber med kompanier som Royal Danish Ballet, Boston Ballet, Bern Ballett, National Theater Ballet Prague, Kobe Ballet, the Georgian National Ballet, Dresden Semper Oper Ballett, Ballet de l'Opera du Rhin og Paris Opera Ballet, blant andre. Han ble i 2001 adlet av den franske regjering for sin kunstneriske innsats, og mottok Chevalier dans l'Ordre des Arts et des Lettres.

ELKE SCHEPERS
INNSTUDERING, ISCENESETTER
PRØVELEDER

Elke Schepers studerte ballet ved Scapino Dance Academy i Amsterdam. Hun startet sin dansekarriere i 1985 ved Nederlands Dans Theater 2, som på den tiden ble kalt juniorgruppen til Nederlands Dans Theater. Samme år vant hun prisen «Dancersfonds Encouragement» (Dancers Foundation ble etablert av Alexandra Radius og Han Ebbelaar). I 1987 ble Elke forfremmet til hovedkompaniet, Nederlands Dans Theater I, hvor hun raskt ble en av musene til Jiří Kylián (som den gang arbeidet som kunstnerisk leder). Elke arbeidet ved Nederlands Dans Theater i 16 år og har samarbeidet med berømte koreografer som Jiří Kylián, Hans van Manen, William Forsythe, Ohad Naharin og Mats Ek. I 1997 ble hun tildelt prisen *Silver Theatre Dance* for sin hovedrolle i verket *A Sort Of* av Mats Ek. For tiden setter Elke opp flere av Jiří Kyliáns verker over hele verden.

NASJONALBALLETTEN

Kristian Alm

Riccardo Ambrogi

Victoria Francisca
Amundsen

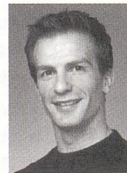
Anette Antal

Alberto Ballester

Kári Freyr Björnsson

Kaloyan Boyadjiev
solist

Thea Gudim Breder

Idun Sofie Landgraff
Bekken

Alexandra
Cameron-Martin

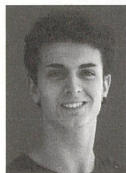
Yoel Carreño
solist

Ricardo de Rojas
Castellanos

Yolanda Correa
solist

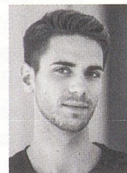
Luca Curreli

Philip Currell
solist

Natasha Jones Dale

Martin Dauchez

Douwe Dekkers
solist

Bart Engelen

Cina Espejord

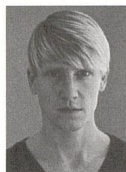
Helge Freiberg

Julie Gardette
solist

Lindsay Heggdal
permisjon

Andreas Heise
permisjon

Silas Henriksen

Melissa Hough
solist / permisjon

Per Andreas Hovdal

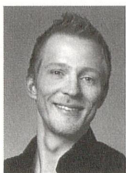
Yoshifumi Inao

Whitney Jensen
solist

Celine Kraal
permisjon

Jørund Langeggen

Lucas Lima

Emma Lloyd

Samantha Lynch

Leyna Magbutay

Miharu Maki

Marchela Marinova
permisjon

Ada Marthinsen

Niklas Mattsson

Klara Mårtensson

Nae Nishimura

Maiko Nishino
solist

Grete Sofie Borud
Nybakken

Marco Pagetti

Roberth Refling

Caroline Roca

Georgie Rose

François Rousseau

Aarne Kristian Ruutu
solist

Matias Rønningen

NASJONALBALLETTEN UNG

Cristiane Sá

Eugenie Skilnand
solist

Garrett Smith

Camilla Spidsøe
solist

Nora Elise
Augustinius

Claire Barrington

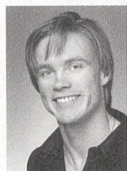
Embla Skogedal
Bergerud

Sindre Berntsen

Daniella Cabrera

Kristian Støvind

Kathryn Walsh
Thomas

Shane Urton

Sonia Vinograd

Astrid Lyngstad

Shaakir Muhammad

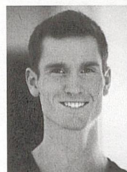
Elis Raatäri Nyström

Elise Nøking-Eide

Jonathan Oloffson

Mark Wax
permisjon

Kenji Wilkie

Stine Østvold

Johanne Wien
Pedersen

Jacob Roter

Anais Touret

Isabel Vila

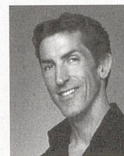
BALLETTADMINISTRASJONEN

Ingrid Lorentzen
ballettsjef

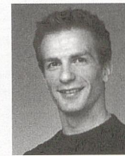
Christopher Kettner
ass. ballettsjef

Richard Suttie
ass. ballettsjef

Helle Sorbye Larsen
sjeftsprodusent

Kaloyan Boyadjiev
leder NNB UNG / solist

Svetlana Ballester
ballettmester

Hedda Staver Cooke
ballettmester

Yoshifumi Inao
ballettmester / danser

Martin Vedel
Jakobsen
ballettmester

Mimi Cejka
produsent

Anette Edmunds
produsent

Lars Kolstad
produsent

ADMINISTRATIV STAB

Inga Lotte Nordbye / *PA for ballettsjefen*
Carina Scherman / *adm.koordinator*
Siri Karine Bjerknes / *ressursplanlegger*
Lauren Hauser / *ressursplanlegger*
Linn Korsjøen / *adm.konsulent*

BALLETTREPETITØRER

Milan Petrovic / *ballettrepititor*
Andrey Podborskiy / *ballettrepititor*
Charles Rinaudo /
koordinerings-ansvarlig repetitor
Zelina Sannum /
koordinerings-ansvarlig repetitor
Yoko Toda / *ballettrepititor*

BALLETTSKOLEN

Knut Breder / *leder av Ballettskolen*

KOREOGRAFIHUSET

Lars Kolstad / *produsent*

NNBS HELSETJENESTER

Gordon Craig / *ostepat*
Anne Cecilie Johnsen *manuellterapeut / vikar*
Lisbeth Hasslan *fysioterapeut / permisjon*
Rune Steen *akupunktør / massasjeterapeut*
Stefan Baldivin *Stefansson / fysioterapeut*
Sijje Marie Aarflot-Nyrud / *fysioterapeut*

DANSERE I PERMISJON

Osiel Gueno, Francesca Golffetò, Gakuro
Matsui, Chihiro Nomura, Sofia Skjønneberg,
Christine Thomassen

VI UTVIKLER MORGENDAGENS SANGTALENTER

Hvert år får Barnekoret en betydelig del av Color Lines lotterimidler. Dette samarbeidet bidrar til at:

- ▶ unge og entusiastiske sangtalenter får bedre pedagogisk tilbud enn før
- ▶ Barnekorets repertoar utvides, hvilket betyr deltagelse i flere nye, norske operaer og økt tilbud for barn og ungdom
- ▶ Barnekoret har et økt samarbeid med operaselskaper over hele landet gjennom samproduksjoner og ressursutvikling

Barnekorets posisjon vekker nå internasjonal oppmerksomhet.

Color Line tenker nytt og fremtidsrettet, og ønsker å jobbe for et vitalt samspill mellom reiseliv og kultur. Med skreddersydde billett-, besøks- og cruisepakker skal vi:

- ▶ øke tilstrømningen av et internasjonalt publikum
- ▶ gjøre Norge til et spennende reisemål, og Den Norske Opera & Ballett til et enda mer attraktivt hus

Vi er stolte av vårt samarbeid med Den Norske Opera & Ballett. Stolte av å få bidra med et større internasjonalt publikum, stolte av å få bidra i utviklingen av morgendagens sangtalenter.

A ballerina in a black dress is captured in a graceful, dynamic pose against a dark background. Her right arm is extended upwards and to the left, while her left arm is bent near her head. Her right leg is lifted and bent at the knee, with her foot pointing downwards. The lighting highlights the contours of her body and the texture of her dress. The overall mood is elegant and artistic.

DNB

DNB samarbeider med idrettsforbund, kulturinstitusjoner og ideelle organisasjoner over hele landet.

DNB har i over 20 år hatt et samarbeid med Den Norske Opera & Ballett, en kulturinstitusjon som både tar vare på og utvikler kunstarter som en stadig større del av befolkningen har lært seg å sette pris på.

Stolt sponsor av mangfoldet

Med OBOS Kredittkort opplever du mer for mindre

Vi vet at OBOS-medlemmer setter pris på gode kultur-opplevelser. Derfor får du 10 % fast kulturrabatt med OBOS Kredittkort.

Rabatten gjelder flere tusen arrangementer over hele landet, blant annet på Den Norske Opera & Ballett, Folketeateret, Nationaltheatret, Oslo Nye, Ticketmaster og Billettportalen. Dette kommer i tillegg til ordinær OBOS-rabatt.

Fordeler med OBOS Kredittkort

- Ingen årsavgift
- Ingen gebyrer på varekjøp
- Reise- og avbestillingsforsikring
- Full oversikt i nettbank og mobilbank
- Kortet kan brukes som OBOS medlemsbevis

Bestill kortet på obos.no/kredittkort

Du får mest ut av rabatten om du betaler fakturaen ved forfall. Dersom du velger å bruke 15.000 i kreditt i 12 måneder, koster det totalt 16.600 kroner. Effektiv rente, 23,45 %.

VI GIR DRØMMEN EN SJANSE

Skal man nå toppen, krever det tusenvis av timer med øving, gode trenere og dedikerte foreldre. Norsk Tipping bidrar med hele sitt overskudd på 4,5 mrd. til samfunnsnyttige formål – deriblant over 750

millioner til kultur. Spiller du hos Norsk Tipping, får du litt spenning i hverdagen samtidig støtter du positive tiltak til glede for enkeltmennesker og ditt nærmiljø.

NORSK TIPPING

SAMARBEIDSPARTNERE

Den Norske Opera & Ballett takker følgende samarbeidspartnere og bidragsytere:
The Norwegian National Opera & Ballet gratefully acknowledges the support of
the following sponsors and contributors:

Hovedsamarbeidspartnere:

Main Sponsors:

Det Norske Veritas

DNB

OBOS

PwC

Statkraft

Volvo Car Norway

Samarbeidspartnere:

Sponsors:

Mills

Norsk Tipping

Radisson Blu Plaza Hotel

Color Line

Scatec

Prosjektpartnere:

Project partners:

ConocoPhillips

Danske Bank

Umoe

Partnere med særskilt avtale:

Partners with a special agreement:

Kistefos

Hathon Holding

Talent Norge

Den Norske Opera & Ballett takker følgende institusjoner og stiftelser for verdifulle bidrag:

The Norwegian National Opera & Ballet gratefully acknowledges invaluable contributions from the following institutions and foundations:

Skipsreder Tom Wilhelmsens Stiftelse

Sparebankstiftelsen DNB

Operaens Venner

Operaens Ungdomsambassadører

Den Norske Opera & Ballett er heleid av den norske stat og mottar et årlig driftstilskudd bevilget av Stortinget.

The Norwegian National Opera & Ballet is a publicly owned company receiving an annual grant from the Norwegian Parliament.

FRA PRØVESAL TIL TEPPEFALL

VI SAMARBEIDER MED DEN NORSKE OPERA & BALLETT

DNB

pwc

Statkraft

OBOS

DNB

pwc

Statkraft

VOLVO

OBOS

NYTT NORSKE VERDTS
1861

OPERAEN.NO